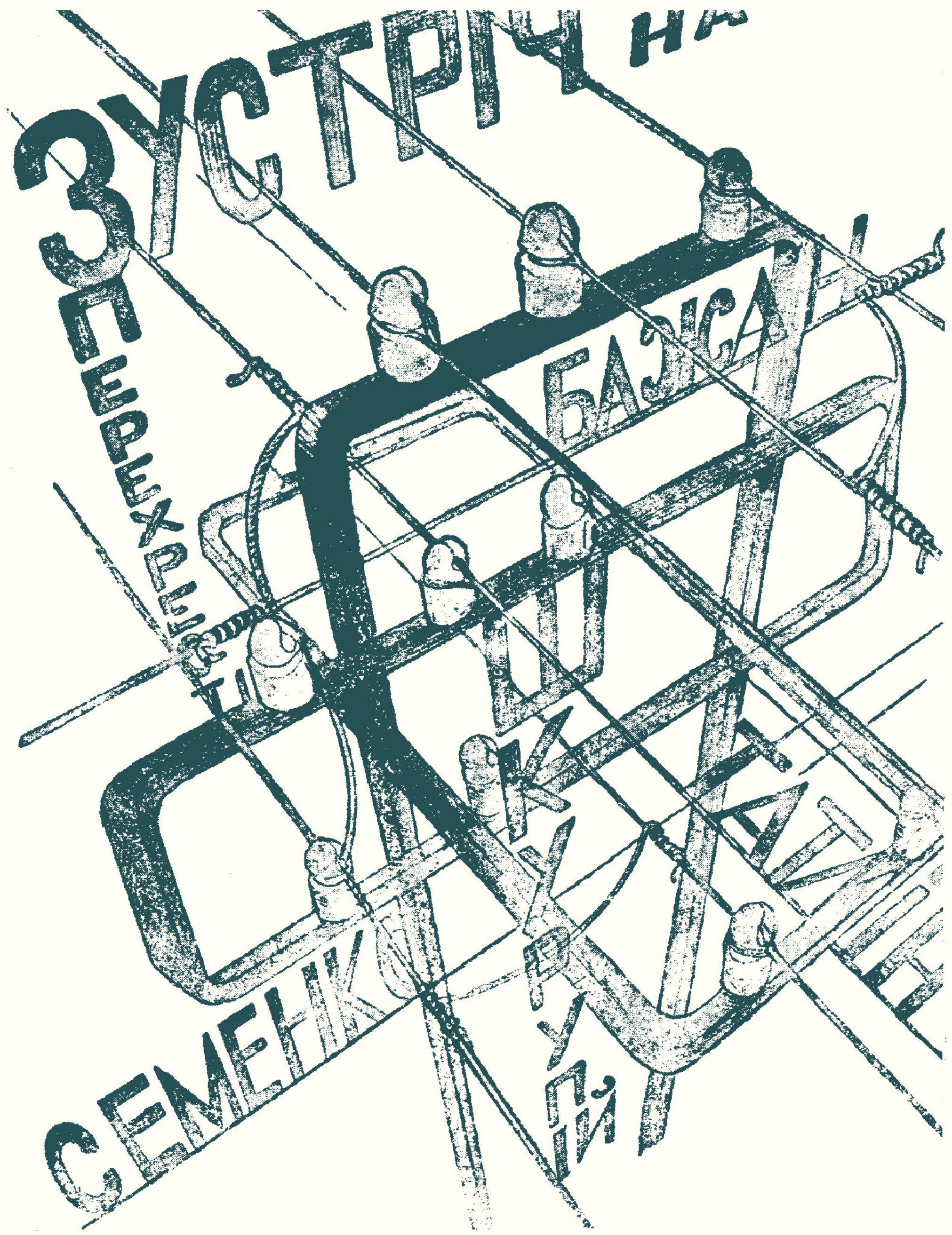

ЗУСТРІЧ НА
ПЕРЕХРЕСТ
БАЗИСА
СЕМЕНКО

ЗУСТРІЧ
НА
ПЕРЕХРЕСНІЙ СТАНЦІЇ

РОЗМОВА ТРЬОХ

МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО
ГЕО ШКУРУПІЙ
МИКОЛА БАЖАН

КИЇВ „БУМЕРАНГ“ 1927

Київський Окрліт № 580.
Держ. Трест „Київ-Друк“,
1-ша фото-літо-друкарня
Зам. № 858 - 1000

МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО

ЗАВОД ІМ. МИХ. СЕМЕНКА
КРИМ
ВОНА
ПІСНЯ ТРАМПА
1 NP
3 NP
6 NP
7 NP

ЗАВОД ім. МИХ. СЕМЕНКА

Знову
прийшов
передзначений час—
не замкнуть його—
не обійти.

Прапор
на воротях
уже
рудий.

Гей!
Ідіть!
Скільки не є
вас!

Спина
на зміну спині
кує—
знову прийшло
времня
моє—
запрацювала моя машина
Хто сказав—що
без труб?
Хто ето
сказав—що
без
диму?
Тисячі полиняло
губ—

тисячі поетів і
поетенят
поставлено
до
тину.

Пройдено
так
аж
до кінця—
пройдено
шлях
од кінця до
кінця—
лише той
вижив
птах
що спав з
лиця.

Так і
я:
знову живу—
день—
ніч—
знову нову
мартенову
піч—
пропадай пропадом жисть
моя!

К Р И М
(САМОТНІСТЬ)

Місяць
сходит над кіпарисами
в-ночі—
водить
вітер
смуги по морю—
а в-день
від Ай-Петрі
з розім'ятих жмень—
ріжнобарвні
веселі
мінливі
плями—

аж до
берега
де Ірочка ходить
по зелених схилах
у светрі.

У виноградниках
в букетах зелени
кинуто білі палаци—
чужі—
чужі—
нудні—
нудні—
а в глупу ніч
як нічого не бачиш—
сни.

Порожня лірика під сонцем
нудна під місяцем
над бутафорним краєвидом-морем
Криму—
і ходиш
сам
і ловиш гони в жилах
і молиш
безгучно і
квилиш:
Гори—
Камінь—
Ліс—
Беріг—
якби
чорт приніс
будь-якого
в дверях
Ялового!

В О Н А

ПЕРША

І
приносить
серед
ночі
горошок
шоколадний
вона
і
говорить
до
долу
очі—
в
сльозах:
„Ладно—
на—
кушай—
—Ах!“
...Кушать?
Крапля
гірка
свербить
в
носі—
так
не
важко
зробитись

альфонсом-
а
в
мене
ж
любов—
я
ж
не
сплю
жду
свою
коханку
бліду—
я
ж
люблю—
люблю
ж
таки
свою
хоч
і
таємну
але
проститутк

І
плачучи
доводиться
спати
мужчині—
нічого
мовляв
не
значить

у
якому
чині—
цілуєш
і
любиш
і
спиш
і
в-день
борешся
за
життя.
    Це—
одна
вона.

ДРУГА

Загрожуватиме кулею—
судо́м— —
дайош червінця на
аборт!
І коли
принесеш до-дому
оклад півмісяшний—
буде любо дивитися тобі в
рот.

ТРЕТЯ

І з очима чистими—
як у корови вони вохкі—
три ночі поплаче
на твоєму животі—
і поїде в гори—
сама—
примириться з обставинами

і скориться
бурі— —
мрією—
вічнозгадною піснею
залишиться в споминах
вона.

ОСТАННЯ

І може бути що спереду
трапиться ще одна
запалить жагою незвичною—
жінка-товариш—
силою космичною
перетворить огнем
вона.

РЕШТА

А решта—
такі що люблять скавучать і
тертися
блюдучи до одружіння себе—
ахають
стогнуть
зойкають—
і стають нудною мочалкою.

ПІСНЯ ТРАМПА

Ти—горе—горе моє—
знай це—
і не піднімеш мене до вершин.
Тому засипаю я тільки
вранці
і не знаю—чи батько я чи—
син.

Я не знаю—чи прокльон—чи любов це—
бо боюся до тебе я
підійти.
І не світить вже в душу мені
сонце—
і я такий же проклятий—як і
ти.

Ах—якби це було тільки приснилося—
або товариш розказав якийсь
анекдот.
Ні—і раніш так само моє серце
билося—
коли револьвер цілився мені в
рот.

А тепер замісць кави—пиво на столику—
уже з третім виходила в кабінет
ти
і мій погляд стежить уже не так стримано—
як же—

як же можу я—
кохання—
до проститутки—
знести?

1 NP.

Жінка що віддається не часто
і таїть у собі стриманости красу—
ніби тобі самому—каже—що своє кохання
я тобі—я тобі несу— —
і чому тільки мені—не знаю я—
і дивуюсь—і не розумію—й не вірю їй—
і її життя—і своє з плямами—
печально і мовчки змірюю— —
і навіщо мені—ще одна
і навіщо болюча—мені—рана
і хочеться щоб це була остання
і хочеться щоб вона була остання...

3 NP.

Коханням
зараз поранений я
і вийшов—на час—з лав.
Я почуваю себе йолопом зрання—
вас не дивує, що я такий став?

Нічого,
не лайте мене—я перейду.
Скрегоче в моєму серці іржа.
Мене й самого совість мучить і
жаль.

Звичайно, я люблю
не по старому, а по сучасному,
хоч майбутнім і не пахне
тут,—
так як єсть, так і люблю.

Але так само люто люблю я,
як на світанку життя було сказано:
„Сильна, як смерть, любов,
жорстока, як пекло, ревність"...

6 NP.

Тобі—дитино моя—що завтра на аборт підеш—
Тобі—що тільки місяць йому—
Тобі—що місяць як зародилося а живеш мільони віків у животі цієї жінки що я люблю—
Місяць уже тобі а завтра ти — ніщо, викинуть твій кавалочок у відро з помиями—
І попливеш ти каналізаційною трубою аж у Чорне море, де й зародилось од мене — —
Тобі—
Тобі—
Тобі це.
Невідомо й ніхто не взнає—ні матір твоя, ні я, твій батько—
Хлопець ти було б чи дівчинка—
Любило б маму свою і говорило б:
мамо!
Любило б батька свого і говорило б:
тату!
Ссало б молочко з грудей і жмурило б оченята на сонці.
Але минули б роки—
І ти пішло б у дитячий садок—
І виросло б, і змагалося б, і зачинало б...
Будь вічне ти, що завтра плаватимеш в відрі:
Завтра я прожену твою матір,
Зникне з серця мого вона, як ти з її тіла.
Будь вічне ти, безсиле й розумне—
Ти жило стільки, скільки дано тобі.
Будь вічне ти, бо і я вмру,
І мати твоя вмре, і не одно ти
Плаватимеш завтра в білім відрі.

7 NP.

Хвиля мені котить каміння в горло
видушує міжпланетний сум
і плаче серце на тему: —В-гору!
А як же в-гору, коли—глум!

Брось єрундістику—говорить товариш,
і люди на вулиці: —Іди в сміх!
Не колупайсь у мозку, каші не звариш,
хіба непотрібний ліричний вірш.

Ге-е, бросьте ви єрунду городити
поки справлюсь з собою сам.
Це потрібно, це тяжко, це—великий
неспокій у душі і гам.

ГЕО ШКУРУПІЙ

МОРЕ

МОРЕ.

1.

От шкіпером коли б я був,
то розпустив би всі вітрила,
щоб вітер щогли долі гнув
та буря в линвах вила...

Жахлива ніч... Хай шторм гуде!..
Хай тьма мішається з водою,
горами хвилі хай несе
у вічі чорною марою...
У безвість лине корабель,
— набридло те, що було вчора,—
в пітьмі встають кордони скель
і гриви спіненого моря...
Розхристана, нервова муть
у недосяжне б'є склепіння;—
незнана у безоднях путь
і десь далеко Україна...

О, море!.. Нескінченна даль...
Колиска бурь і урагана,
землі кісток одвічний праль
та буйних мрій омана...

2.

Спіняться вигнуті води морів
і вийде із хвилі по сто моряків...
Кожний із них загнуздає коня,
а кінь заїрже й полетить навмання...

Вітер у линвах на гвалт прокричить,
і очі засліпить пінява мить,
вершники чорні стануть у ряд,
де море бурхливо влаштує парад...
Безодні почують жалібний спів,
страшний і самотній скрип кораблів.
Там хрясне й повалиться щогла на діл
і вибухне парус, роздертий навпіл,
зійдуться хвилі і викрешуть грім,—
— вершником більше стане одним...

А голос страшний прокричить у пітьмі
і відгук луна відіб'є вдалині,
вітер в простори цей клич занесе,
де море шумує, море реве...

3.

Пітьму роздер раптовий ранок,—
як золотий удар,
і перший промінь зажурився тьмяно
в розривах хмар.
В пурпурі захитався дальній обрій
од буйних хвиль
і море—звір мільйоногорбий—
вже вибилося з сил.
Туди, туди, де сонце встане
і на землі розгубить жар,
щоб залишилася в тумані
орда нічних примар...
Бо ранок, як стрілець відважний,
огнисту запуска стрілу
і ранить в серце легковажну,
зрадливу тьму.
Прониже глиб розбурхану, зелену
і темний од намулу діл,
пішле у даль набій шалений
з огняних жил...
Туди, до сонцем випещених берегів,
в іскристу гру,
туди, в затоки водограйних див
і я іду!..

4.

Шумить в тумані рідний порт,
очима грає там красуня,
блищить од спеки деревяний борт
і пахне смолами портова клуня,
у серці ж пристрастів колишніх натюр-морт,
а в очах та ж красуня...

Над головою Південний Хрест,
унизу мінливий оксамит,
вітер на Зюд-зюд-вест,
шкіпер спить.

Стрункі всі щогли кораблів
та ще стрункіш од них Марія...
Мов пальма, з дальніх берегів,
мов тепла, недосяжна мрія,
хвилює сон сміливих моряків
приваблива Марія...

Над головою Південний Хрест,
унизу мінливий оксамит
вітер на Зюд-зюд-вест,
шкіпер спить.

5.

В краї незнані запливли,
де сонце пестить смашний банан,
де в задушні, пахучі дні
приглушено стогне „там-там“...

Виблискує там огнями далечінь
і море, як зелений луг,
де плюскає зомліла лінь
од соняшних потуг.

Дзюрчить під кораблем вода,
навколо ж розрізає глиб
дельфінів іскробарвна гра.
і пурхання летючих риб...

І раптом десь далекий грім
і течія, як водоспад,
з осель стовпом курчавий дим
і поруч пальм високих ряд.

Припливу шум і рифів рик
гуде навколо корабля,
і з щогли вищої бадьорий крик:
— Земля!.. Земля!...

МИКОЛА БАЖАН

КРОВ ПОЛОНЯНОК

ЗАЛІЗНЯКОВА НІЧ

КРОВ ПОЛОНЯНОК.

Б'є космогрудий кінь копитом на припоні.
Кипить на дні подовбаних барил
Солодке молоко розпалених кобил.
Пахілля пахнуть, дикі та солоні.
Поснули вершники, що смерти не почули-б,
І нерухомо на землі лежить
Узор важкий могутніх верховіть,
Мов левня мускулястий тулуб.
До долу хиляться рясні кущі багаття
І дим струною в небозвід зіперсь.
Рвучи нитки ялозеного шмаття,
Немов квічена бросnúmer, так гнеться повна перс.
У добру вільгіть, в плідний піт
Зарошено тіла вкраїнських ясних бранок
І рот розтерзано, і проросте на ранок
В дівочих черевах їдкий могольський плід.

Ростуть роки, одвічний цвіт отав,
І в сайдаках сердець зотліли стріли згадок,
Та кров стару століттями нащадок
У гудзуватих жилах схороняв.
І любимо слова, важкі, мов чорний дим
Зловіщих ватр, що сяяли татарину,
Викохуємо кров тугу і міцно зварену,
І просторінь—безмежну ца̀рину
Вітаєм серцем круглим і простим.

ЗАЛІЗНЯКОВА НІЧ.

I.

До яру підійшли, і одностальні тіні
Погнулися від їхніх тіл назад.
Риплять вози, ладнаючись у ряд,
Колеса грузнуть в глей в понурому скрипінні.

Поволі родяться слова нічних нарад,
Що рознесуть їх по Вкраїні
З холодноярської святині
Козак і гречкосій, чернець і конокрад.

І котиться луна по згорнутих шляхах.
Козак і хлоп, і злодій, і манах
Учули зойк пророчих півнів третіх.
Хитнувся ґвалт зтривожених церков.
Шарпнувшись із-під ніг, нечувано зійшов
На темний степ бунтарських тіней кетяг.

II.

Зшуміла полем і пройшла
Ніч гайдамацька урочиста
І инша заграва лягла
На бруки кованого міста.
Але пронизує тіла
Та сама лють, міцна і чиста.
Замість шабель рука взяла
Холодний бравнінг комуніста.

З старих і займаних шляхів,
Що загубилися в століттях,
Гряде надхненний людський гнів,
Мста неподоланих рабів,
Пригноблених повстанський звитяг.

ЗУСТРІЧ
НА
ПЕРЕХРЕСНІЙ СТАНЦІЇ

РОЗМОВА ТРЬОХ

Перехресна станція. Рівні й блискучі рейки колій ведуть подорожніх у всі кінці. Тут відбулась зустріч трьох, що їхні колії нарешті знову зійшлися на цій станції.

Там, де колія веде вперед, на грані стиків блищить зеленим вогником семафор у майбутнє. Його поставлено на межі доріг та націй; і лише хоробрі сміливці відважуються вийти за його зелений огонь, бо там починається майбутнє.

Його встановили сміливі конквістадори-піонери, як рекордний кордон для всіх подорожніх.

З того часу минуло кілька років; і масло в лямпах семафору вже майже вигоріло, але він ще жеврів зеленим вогником. Багато подорожніх дивилися на цей зелений огонь, та їхні дороги здебільшого вели назад. Конквістадори, що запалили його, роз'їхалися праворуч і ліворуч, проте огонь не погасав. Вони поїхали на розвідку, їм треба було заглибитись у сучасне, щоб у ньому знайти засоби посуватися в майбутнє.

І от сьогодні на цій перехресній станції троє з них зустрілися знов.

Один із них, що обличчя його вміщало в собі риси всіх націй та рас, що його волосся було чорне, як вугілля шахт, а очі блищали вогнем татарських ватр, скитських вогнищ та юпітерами европейських ательє, а кожний сторонній подорожній подумав би, що він з Патагонії, перший вийшов на колію, що вела вперед, і подивився

на обрій, де далеко жеврів зелений огонь семафора...

Цей перший, що від нього пахло морем і далекими шляхами, які перерізують сучасність, попихкав своєю люлькою і задоволено промовив:

— Горить!..

Другий, що стояв поблизу й показував рукою в далечінь, чиє обличчя й постать нагадували задумливого мандрівника футуропрерій, з докором відповів:

— Хіба я не попереджав?..

І третій, що великими пальцями правої й лівої руки звужував собі очі, бо він був трохи близькозорий, з породи довгоголових, і що блукав по нетрях провінції, ніби не ймучи віри собі самому,— здивовано промовив:

— А й справді горить!..

І всі троє повернулись обличчями один до одного й простягнувши руки, промовили вголос:

— Це ти, Семенко!..

— Це ти, Шкурупій!..

— Ти, Бажан!..

— Го-го-го!!

— Дай прикурити,—сказав перший, притоптуючи жовтим пальцем у люльці рудий тютюн.

Запахло пивом і тютюном, вугіллям паровозних топок і уборною.

Так пахне комунікація на багатьох станціях нашої країни, що до їхніх перонів мовчазні дядьки, погейкуючи на волів, підвозять збіжжя важке своє й хрумтливий цукор, побоюючись безпритульних та міліціонера.

— На багатьох залізничних коліях стоять семафори. Але хто їх ставить на тупиках?—запитав тоді третій.

Коли б в цей мент до них підійшов один із

тих, що так люблять зайцями їздити на потягах нашої літератури, економлячи гроші на підручники версифікації та не жалкуючи їх на пляшку горілки для голови сільського Комнезаму, щоб узяти собі посвідку про безпечне соціяльне походження, де-б на запитання: „хто ваші батьки?"—не стояла відповідь: „попівський син",—так от цей „заєць з ідеологічних міркувань" підсунув би:

— Ваш семафор—вказівка на коротший шлях до найближчого кафе.

Та цього не сталося.

І третій продовжував:

— Правда, в тих формулах, що за допомогою їх ми роки тому намагалися прокласти нову залізницю в майбутнє, було алгебри й логаритмів не менше, ніж у розрахунках інженіра-будівника, але що з того? Найстаранніші й найпильніші бажання довести, ніби $2 \times 2 = 5$; не завжди бувають виправдані.

— Ти став больно розумний,—сказав перший, пихкаючи люлькою й дбайливо псуючи українську мову,—це од тих нерозумних тинів, які ти перелазив за час нашої розлуки. Цей розум дала тобі відсталість, яка оточує нашу оазу, і куди ви,—він звернувся до другого, що задивився на жовтий дим над шклянками пива, мріючи про веселих дівчат і примхливі рими,—куди ви обоє після вашої зради повтікали. Це—на користь, бо можна й підождати, не все за раз, і коли-б ми не зустрілись, то все одно зустріч нашої ідеї, нашо-культурної формації відбулася б в цій же кількості, хоч і з другими прізвищами.

— Можна й підождати? Гм, чи не значить це бува, що папір, де на одній сторінці було виведено чіткі, мов гільотіна, формули смерти мистецтва,

треба перевернути, а на другому боці його написати вірш про міську панель і любов на міській панелі? Ти робиш і робив так, але ти не хочеш признатися...

— Хто його примусить цризнатися?—промовив другий.—Патентовані слідчі в літературі, що мають мандат на це (від кого?) і горду назву „критики", не змогли притиснути його до стінки. Ох! Я люблю критиків, як алігатор любить пташинку, що колупається в його зубах...

— Хо!—чи здивувався чи підтвердив перший.

— Так,—сказав третій,—наші критики нагадують мені дядюшок з села, що по обіді голосно гикнуть і промовлять до своєї огрядної жінки—„оце мені подобається, а оце не подобається". Між иншим,—їхні шлунки зовсім не перетравлюють нерозжованої їжи. В них є щось від дегенерата й щось від бугая. Цікава помісь!

— Їх можна класифікувати,—підхопив другий:—в одних—довгі вуса й довге перо, що, мов мітла в руках у пугала, може лякати лише горобців, другі лисі й на голові й на душі, треті—без усів і без лисини, та в них немає зубів і вони можуть споживати лише солоденьку юшку, куди накришено трохи „революції" та повстань, більше для вигляду, ніж для користи. От!

Перший випустив од задоволення велике пасмо диму зі своєї люльки, очі йому повужчали ще більше, але він нічого не сказав.

— Вони, більшість в усякому разі, клянуться бородою Маркса—мовив третій.—Моторні парікмахери! Марксову бороду кожен з них зачісує собі до вподоби. Від цього Маркс у одних нагадує Софокла, в других—романтичного панича, в третіх—нашого шановного Тараса, в четвертих—неголеного дядька з Кибинець, в багатьох—

він є копією їх самих. Загадкова ситуація - де-ж справжній Маркс?

— А комплект „Плужанина“?!—пискнув би „літературний заєць“, коли б підійшов у цю мить. Але не було його, й розмова тривала далі.

— Характерно,—сказав другий,—що за своєю власною пихою вони нічого не бачуть. Вони лише з великою охотою сваряться один з одним.

— Чого вас так заїдають критики? Беріть приклад з мене,—промовив нарешті перший.—З самого початку треба плюнути критикові межи очі, щоб не ждати від нього того, чого він по своїй природі не може дати. Тоді ждіть сподіваного, а то ви все, мов якийсь актор од рецензента, ждете несподіваного. Це застрахує від того, щоб ждати якоїсь допомоги від людей, які мусять бути розумніші од вас, а де ж вони візьмуться, ці розумніші од нас люди? Ждіть допомоги й коректив від індустріялізації...

— Значить – пульс сучасности?.! — глибокодумно промимрив другий.

— Його шукати?—запитав третій.—Я не хочу нічого не шукати, хоча останнє—дуже вигідно, зручно, безтурботно й навіть приємно. Можливо, що я не намагатимусь всидіти на теплих подушках заялозеної лірики, і речі мої перестануть нагадувати убогий і зім'ятий самовар, що в ньому вариться ріденька самогонна юшка рим.

— Самовар чи сонет? — єхиднувато запитав другий.

— Я не фанатик сонету,- відповів третій.— Просто я люблю добрий вірш. Мені дивно часом, як за римою люди не бачуть вірша. Я люблю добрий вірш, і тому я толерантний. Я з любов'ю ворушу сторінки теплих і хороших віршів.

— Глупости ти говориш, любий мій. Що з

того, що „Камена“ та „Крізь бурю й сніг“ наче накрахмалені в добрій пральні,—сказав тоді другий і подивився на першого, що колупав ногтем глибоке чорне дно своєї люльки.—Хіба ти розшукаєш у цих поемах пульс нашої життєрадосности, хіба ти відчуєш у них подих свіжого вітра?

Побожна старушенція, заховавши в облізле хутро свого мерзлекуватого носа, іде крізь бурю й сніг. Хіба їй і насправді заборонено там ходити, й чхати, й сякати носа?

Ні! Навіщо ця затхлість, мов пліснявість папірусів з гробниці Тутанхкамона? Вони приваблюють тебе формою? Та задушлива їхня форма. Вона, як у зашморга, втягає молодь, і тоді виходять з неї дідусі з молоком на вустах і з старечим серцем.

— Я не фанатик сонету,—чіплявся за цю фразу третій.—Я люблю добрий і розумний вірш. Я не вірю, що в поета мізок мусить бути схожий на драглі.

— Ти починаєш говорити про поетів?—сказав перший і одверто позіхнув.—Ох, нудно-ж. Крім своїх віршів,—ні одного не читаю.

Перший підвівся і, склавши ноги свої, мов ножиці, кинув:

— Справді. Краще, ніж читати одноманітне сосюкання сосюр з маленької літери, або видушувати поезію з тичининських поетичних сопляків—розгорнути Пушкіна або Шевченка, але, на жаль, я їх перечитав, коли ще був у першій класі підготовчої школи. Не можна хронічно годуватися консервами. „Укрнархарч“ і той дає часом свіжі котлети, а як же тоді бути літературі?.

Другий захопився, він мить прислухався до тих нечутних і невидних зворушень, що відбу-

валися в сірій корці його мозку, потім голосно і дзвінко промовив:

— Так! Невже ніколи я не розгорну свіжої книжки якогось нашого журналу, невже ніколи не знайду на якійся з сторінок несподіваного, чудесного, нового вірша нової і незнаної досі руки, що безліч приємних новин, надій і несподіванок буде заховано в ньому?

Перший прокотив очі свої від одного з бесідників до другого і хитренько зломив губи:

— Мати надію на випадок—значить мати надію на долю. Мати надію на долю – значить мати надію на бога. Мати надію на бога—значить спродати свої штани, купити біблію українською мовою, піти до відомого поета Вишневого (довідки про цього поета можеш дістати в Миші Ялового) і вивчити на зубок літургію. Чудова перспектива: сидіти біля моря й чекати на генія („Невже Україна свого Моїсея“ і т. д. і т. д. і т. д. „Не може-ж так буть“ і т. д. і т. д. і т. д.)... А ну далі за сонети! – кинув він до третього.

— Сонет – це не спадщина дурнів,—випалив третій, що вже п'ять хвилин тому вигадав цей афорізм і чекав лише на зручний випадок, – а випробований, перевірений, вдосконалений і—не помилюся, коли скажу,—вірний на $96^{1}/_{2}{}^{0}/_{0}$ засіб пролізти за жилетку людей. Отже коли й тепер поезія – річ не марна й не непотрібна, то і вдосконалений засіб її – не витребенька професорів. Потрібен добрий вірш, добрий вірш радянської України, а тому: важливі не запередження, а досягнення. Я люблю...

— Ну й люби собі пожалуста! Можеш любити, це є твоя „культурна“ база, грунт твого власного творчого пуза...—перебив його перший.

Третій не вгамувався і перебив першого:

— Я люблю браму Заборовського й Дніпрельстан. Я люблю органічну, міцну й не фальшовану культуру. Таку культуру Україна знала лише одну: культуру феодалізму, культуру Мазепи, знатиме вона й другу: культуру пролетаріяту, культуру соцбуду. Куркульське селянство, що заповняло прогалини, не здатне творити культури, воно здатне дати лише потенцію культури: „народнє мистецтво“. Запаморочені проклятим просвітянством XIX віку, що зросло на оцьому самому „народньому мистецтві“, ми забули про раніші віки культури й діла.

— Нарбут?—раптово запитав другий, в глибині своїй десь хутко-хутко перебравши нитки тонких і складних інтуїцій, звязавши їх у вузол: в слово „Нарбут“.

— Так, Нарбут, що був пасеїстичнішим, а міг бути найреволюційнішим графіком України. Йому завадила смерть. Він знав джерело. Брама Заборовського, колишній розпис Печерської Лаври, Тарасевич і Зубрицький, ікона Самойловича, Чернигівські гути — невичерпне і творче джерело. Той складний комплекс з географічних, економічних і соціяльно-історичних передумов, що зветься—Україна,—сам нап'ється ще раз і всьому людству дасть пити з того джерела, профільтрувавши й очистивши воду...

Перший не стерпів і остаточно перервав:

— Можеш любити. Але, повторюю, хай це буде лише твоєю „культурною“ базою, грунтом твого власного творчого пуза. У кожного є це пузо, та не витікає звідси, що треба впадати в стилізацію, реставрацію, ворушити старе барахло, перегортати його й перекладати. Проте все це обумовлює твою творчу індивідуальність. Од безтворчої потенції, або, що те-ж саме, од творчої імпотенції всі твої

сонети й стилізації під скитів. Це твій занепад, як культурного творця, це твоя індивідуальна справа—не роби з цього якоїсь позиції, дивись на це, як на шляхи твого особистого творчого спадання (ти гадаєш—піднесення). І коли ми кожен зокрема сами відповідаємо за свою літературну пику, то зійшовшись разом, обмірковуючи спільні заміри, мусимо знайти якесь середнє аритметичне, що буде за хребет для нашої групки.

— Так, ми маємо таке!—вигукнув другий.— Спільне єсть: знання роботи, об'єктивне, свідоме знання того, що таке наш матеріял і як орудувати ним, щоб він діяв так, як хоче майстер. Спільне єсть: метод. Спільне єсть: Жовтень. Для нього ми робимо. Коли зможе він, – кинув на третього, — хай примусить Мазепу служити Жовтню! –

Хай спробує!—з незахованою іронією пробурмотів перший.

Тоді встряг знову третій:

— Признаюся—я склав зброю. Я перестав мріяти про нові форми мистецтва, в тисячу разів упливовіші, міцніші й величніші за давні. Я перестав вірити, що завтра, або позавтра замість камерного, кишенькового, свійського мистецтва (свійська худоба!) прийде нове мистецтво юрб, площ, демонстрацій і штурмів. Ждати --так ждати,—сказав я і почав лоскотати собі ніздрі соломинкою. Але за таким приємним ділом я не забуваю про ненависть. Я ненавиджу!.. Перераховувати, що я ненавиджу?

— Перераховуй, коли це не буде надто довго,— сказав перший і запалив свою люльку, що була загасла.

— Я ненавиджу кобеняк хазяйновитого дядька, я ненавиджу туган-баранівську кооперацію, я не-

навиджу хуторянські маштаби, я ненавижу УНР, що з хуторянства логічно витікає. Потім ще—вишивану сорочку, пасіку, „Просвіту“ (байдуже якого коліру), письменника Гринченка, оцю українську Чарскую в матні та вишиваній сорочці, автокефальну церкву...

— Гм!.. в ненависті ми теж можемо зійтися!—сказав другий, а перший тоді встав і виголосив таку промову:

— Невідомо, що дасть нам ця зустріч. Можливо, що нас буде більше. Але зараз треба яскраво виявити себе на кілька років і організовано йти вперед, не давати завмірати тим творчим комбінаціям, які повстають у наших жвавих, живих і безконкурентних головах. Ми постоїмо біля Семафору, але мені здається, що в майбутнє таки дійсно один шлях, і всі стають у чергу біля Семафору. Ви ж знаєте добре, що ми все таки перші, і всі ті, що підуть за нами—перші. Треба висадити наш десант на цьому безнадійно-порожньому, закинутому на власне самоз'їдення березі. Треба кинути наші бумеранги, а головне—працювати й показувати, як треба працювати. Висадимо десант і підемо українськими преріями, вносити електрифікацію на хутори й перешкоджати знищувати ті індустріяльні надбання, які ми принесли в українську культуру. Невже подібними станемо до тих старих поетичних калош, що видряпавшись із сімволістичного багна, вибралися на широке революційне море і кумедно тут намагаються не захлинутися і не потопнути?..

Після патетичної і голосної промови, передихнувши трохи, сказав раптом перший:

— А чи чули ви про останню літературну подію?

— У городі бузина?—вирячив очі третій.

— Ні, у городі Харкові—нова літорганізація,—

поважно промовив перший. —На установчих зборах, після промови основоположника, ідеолога і критика, коли на всі лопатки остаточно було покладено всіх ворогів, коли шляхи було до революційної літератури цілком розчищено, коли знову дим пожеж і боїв мусив розлягтися над літературними нивами, коли останню цеглину було вкладено в підмурівок соціялістичної культури і останній кілок осиковий було вбито в могилу „тих, що по той бік“, тоді спинився промовець, обвів очима потомлену в пень авдиторію свою, і сказав: —„Я скінчив. Чи є в кого якісь питання?“ І підвелася тоді над юрбою худенька і волохата рука, стискаючи новенький членський квиток, і хрипкенький голосок запитав:—„А чи скоро будуть видавать обмундірованіє?“

Понуро схилили голову троє.

„Чижило жить на єтом светє, господа!“ — як сказав наш земляк Коля Гоголь.

— Що?—встало тверде волосся першого дибки—Унивать?

— Ні!.. Ні!.. —поклялася решта.

Перший, заспокоївшись, продовжував:

— Пошукаємо хлопців, що з нами підуть, дехто сам пристане. Там, у Харкові десь запрезідентився Шпол, треба витягти його до Семафора. Сил наших досить, щоб розпочати рух. Треба вивести культуру з того бездарного самозадоволення, в яке вона зараз попала. Коли вже комусь треба гуртуватися, то хай собі гуртуються, але вже по принципу якости і по творчій псіхиці, а не під гаслом „український письменник“. Треба знову йти до „ізмів“, а не до „рідної хати, де мир і тишина“.

— Де це „мир і тишина“? Співробітництво потрібно! От у ВАПЛІТЕ... — крикнув другий.

— У ВАПЛІТЕ? О, там: did t-e-la passe, baba l'on bié, sam pan sil très a-ge ùo prive!—як кажуть французи.

— Ох, упрів Яловий, добре-ж таки попрів!— зітхнув третій.

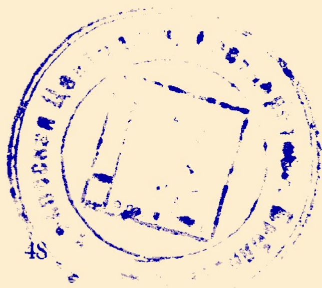
— Треба виходити на широкий шлях світових творчих завдань, а не грузнути в своїй ющці— скрикнув перший. — Треба позбутися провінції, яка знову починає огортати нас своїми трухлими тротуарами й підсліпкуватими гасовими лихтарями. Инакше ми, не провінціяли, задохнемося або втечемо. Тікати нікуди, значить висажуй десант!— Полоскочимо пузо літературних самозадоволених куркулів. Хай знову блисне полум'я самовідданих конквістадорів, що йдуть до комуністичного майбутнього не за страх, а за совість!

— Так значить десант?

— Десант!!!

— Дайош!

— Дайош?

ЗМІСТ:

45 кин

